

VONIAM PRIMOS VETERES, ut de uirtutibus cuiusq; medicinae singillatim in caliditate, frigiditate, siccitate, & humiditate loquerentur, ualde sollicitos esse cognoui: unde in hoc quatuor inuenerunt differentias, uel definitiones, dicentes Gradum primum, et secundum, & tertium, & quartum in unaquaq; qualitatū esse: quod tamen in composita medicina dicere praetermiserunt. Non enim dixerunt, quod haec medicina, scilicet composita, in aliquo gradu ita, & ita existat, in caliditate, uel frigiditate, siccitate, & humiditate: non tam, quod magis proprium fuerit, scientiam eius rei in medicina simplici attendere, quam in composita. Licet enim huius rei scientia secundum ordinem simplicis medicinae praecedat compositam, non est tamen conueniens, ut ipsa in sola simplici attendatur medicina, & non in composita. Quia composita medicina, quamuis ex medicinis constet, quarum uirtutes in simplicitate earum diuersificantur, non tamen sequitur, ut eius complexio diuersificetur quando componitur: intellexi, quod ad scientiam uirtutum medicinarum compositarum pertingere, non minimi existat lucrari. Quia igitur medicinam compositam multoties componimus, consecutum est, ut eius uirtutes secundum multitudinem, & paucitatem diuersificentur: quod quidem prouenit ex uirtutibus earum, a quibus fuerit composita. Impossibile enim fuit, ut in quarundam uirtutibus, ex quibus fuit composita, consisteret, & illarum uirtutes non obtineret. Quia igitur illud inuestigare proposui, nec potui praetermittere, quin cuiusque gradus relationem quam ad alterutrum habet, percipere studerem, in inquisitione aequalitatis absolutae laborare aequum fuit. Ipsa enim est ubi contraria aequaliter coniunguntur, ita ut a neutro eorum ad aliud declinet. Fuit itaque eius inquisitio magis proprie praemittenda. Quia nil calidum dicitur, nec frigidum, nec siccum, nec humidum, nisi ex eo quod temperamentum iam addidit supra aequalitatem: & quia ipsa est & origo, & principium, & elementum huius totius quod de hoc dicitur, & ab ipsa prouenit augmentum, & in illa res soluitur. Si enim quid sit resolutionis intentio quaeritur. Dicitur, quod sit augmentorum ab aequalitate ablatio, donec aequalitas remaneat. Sicut ego, si DEVS uoluerit, explicabo.

Resolutionis
intentio

Et quia eorum quæ super æqualitatem addita fuerunt, neque quantitates, neque species omnino notæ fuerunt, necesse fuit nobis illud explicare. Augmentorum autem intellectus, Gradus sunt quatuor, qui supra æqualitatem additi sunt. Dicam ergo, quod omnia Augmenta naturalia quinque modis sunt. Primum est Augmentum dupli. Post quod est augmentum quod addit partem unam: quod est continens quantum est illud cui comparatur, & eius medietatem. Post hoc uero est augmentum addens partes, quod continet quantum illud, & eius duas tertias. Post hoc sequitur augmentum dupli, quod addit partem, & est compositum ex prima specie & secunda. Consequitur autem hoc augmentum dupli, addens partes, quod ex prima scilicet specie, & tertia componitur. Quia ergo hoc ex parte exponere in numeris naturalibus cupio, ipsos secundum ordinem naturæ supposui in ordinibus suis, quorum unus alium præcedere non potest: & incæpi ab uno, qui est causa numeri, cum ab illo ortus fuerit, & creuerit. Quod, ut menti hunc librum nostrum legentis, citius infigatur, & affirmetur, æquum fuisse credidi præmittere, quod
de hijs quinque speciebus
præposuimus;

Augmentorū
modi quinque.

Est autem ordo naturalis iste, i. ij. iij. iij. v. vi. vij. viij. ix. x. Dico igitur, quod augmentum duorum supra unum, duplum est unius: & unum duorum, est medium. Iam igitur patet, quod primum augmentorum naturalium, est augmentum dupli: & quod duo, duplum sunt unius. Nos quoque augmentum dupli præmisimus: quia natura ipsum præmisit: & quia prima proportio naturalis, quæ in directione paucitatis inuenitur, medietas existit, id est, quod unum eius ordinis est, qui est post ipsum, scilicet duo, medium est. Apud nos enim nihil interest, utrum dicatur augmentum, siue dicatur proportio. Præterea dico, quod augmentum trium supra duo, est id quod addit partem, hoc est, quod tria iam addiderunt supra duo, partem duorum: duorum namque pars unum est, & est illud quod addit partem. Iam ergo manifestum est ex hoc, hoc augmentum naturali ordine sequi illud, quod est ante ipsum. Similiter quoque augmentum quatuor supra tria, ex genere est eorum, quæ addunt partem. Inde dico, quod augmentum quinque supra tria, sunt duo: duo namque duæ partes trium existunt, quod illud est quod addit partes. Dico igitur, quod augmentum quinque supra duo, est primum augmentum duplum, quod addit partem, & est illud quod quinque iam addiderunt supra duo cum duplo eorum & uno: unum namque duorum est pars: & hæc est pro-

Primum aug
mentum.

Secundū aug
mentum.

portio composita, quam componi diximus ex proportione dupli, & ea quæ addit partem. Dico etiam, quod augmentum octo supra tria, est primum augmentum duplum, quod addit partes: & hoc est, quod octo iam addiderunt supra tria duplum ipsorum ex duarum partium suarum quantitate: & est proportio composita, quam ex prima specie & tertia componi diximus. Iam ergo manifestum est ex his quæ diximus, illud quod præmisimus de his quinque modis, necessario ponendum ab eo. Quorum primus augmentum dupli continet, sicut, 1. & ij. & iij. & viij. Et secundus id quod addit partem: ut ij. & iij. & iij. & v. Tertius similiter modus augmentum partium continet: ut, quinque ad tria, & nouem ad septem. Quartus uero est modus augmenti dupli, quod addit partem, ut, ij. & v. & xi. & xxij. Et quintus est, in quo est augmentum dupli, quod addit partes: quemadmodum, ij. & viij. & xvij. & xxxvij.

Consyderemus ergo, quanta proportionum fiat resolutio, ut ad æqualitatem redeant, & ponamus aliquid, quod sit exemplum, & regula, qua perueniamus ad hoc quod in æqualitatem resolvere uouerimus. Multa enim sæpe quærentur, ad quorum scientiam perueniri non potest, nisi exemplis rerum positis, quæ cum eis sint eiusdem generis. Ponamus igitur tres numeros proportionales dupli proportione. Æqualitas enim, ut post hæc explicabo, inueniri non potest, nisi in hac: & ipsa est prima species, quam præmisi, quæ etiam prima naturaliter est inuenta. Hoc autem est, ut sint tres numeri proportionales, & sic proportio primi ad secundum, ut secundi ad tertium. Quos cum conuertimus, erit proportio tertij ad secundum, ut secundi ad primum: & sit primus minor, secundus medius, tertius maior. Cum ergo uoluerimus eos resoluendo ad æqualitatem reducere, minuemus ex medio quantitatem minoris, & ex maiori quantitatem medij, & minoris, & qui remanent æquales inueniuntur. Si ergo remanentes species secundum ordinem dupli composuerimus, statuentes duplum in lineis, & ponentes maiorem primum, & minorem postremum: & deinde superposuerimus huic primo ei similem, & sub medio numerum continentem quantitatem ipsius, & huius primi, & sub postremo quantitatem ipsius, & primi, & duplum medij, prouenit compositum, quod addit partem. Illud quoque quod addit partes constituitur: componimus id quod addit partem quemadmodum prius posuimus duplum, & exequimur omnia quemadmodum fecimus prius. Duplum autem quod addit partem constituitur: componimus illud quod addit partem, ita ut est absque conuersione, & facimus ut prius fecimus. Duplum autem quod addit partes componitur, cum statuerimus illud quod addit

partes absque conuersione: & exequimur in eo omnia ut in alijs fecimus. Cum ergo has species resoluendo ad æqualitatem reducere uolu-
erimus, minuemus ex medio minoris quantitatem, & ex maiori du-
plum eius, quod residuum fuit ex medio, & quantitatem minoris: &
si numeri tres æquales remanserint, iam illud inuenimus quod quære-
bamus. Si uero non, iam egressi sunt ab illa specie, in qua relationem
habuerunt, & transierunt in illam speciem quæ magis remota est a na-
tura, quam species a qua resoluta fuit hæc. Post hoc quoque conse-
quenter operabimur ut prius. Quod si numeri tres, qui sunt residui, æ-
quales sunt, & conueniunt, iam consecuti sumus quod uoluimus. Si
autem non, iam in aliam speciem transierunt, quæ magis elongata est a
natura ipsius.

Verbi gratia. Ponamus æquales numeros in linea una, tribus ordini-
bus distincta, et sit prima, & sint in ea isti tres numeri 1. 1. 1. Deinde ad-
iungamus ei lineam secundã, in qua sint ordines numerorũ proportionem
dupli proportionales, & sunt isti, 1. ij. iij. Si ergo uoluerimus resolu-
endo eos ad æqualitatem reducere, ex medio quod est duo, minuemus
quantitatẽ minoris, quod est unum. Deinde minuemus ex maiore quod
est quatuor, duplum eius quod remansit ex medio, et minorem quod est
unum, & duo, et remanebit unum. Iam ergo numeri omnes resoluendo
æquales inueniuntur. Quod si quod ex quatuor superfluit speciebus, resolu-
endo ad æqualitatem reddere uolueris, non consequitur, ut ea quæ re-
sidua erunt æqualia inueniantur, imo in aliam speciem transibunt, quæ
a specie æqualitatis naturaliter remotior erit. Exempli causa, duabus li-
neis tertiam adiungemus, in qua erunt numeri proportionem continen-
tes augmenti, quod addit partem: & sunt isti, iij. vi. ix. Deinde an-
nectemus huic lineam quartam continentem proportionem augmenti;
quod addit partes, in qua sint numeri isti, ix. xv. xxv. Huic quoque con-
sequenter adiungemus lineam quintam, in qua sint numeri continentes
proportionem dupli, quod addit partem, & sunt hii, iij. x. xxv. Cui
similiter annectemus lineam sextam, in qua sunt numeri connexi pro-
portionem dupli, addentis partes, & sunt isti, ix. xxiiij. lxiiij. Cum
ergo uoluerimus harum specierum numeros resoluendo ad æqualitatem
reducere, minuemus ab omni linea ex lineis cuiusque speciei, numerum
minorem ex medio, & deinde medium & minorem ex maiore. Num-
eri igitur qui residui erunt, non inueniuntur æquales, imo erunt natura-
liter remotiores a specie æqualitatis. Quapropter ex eo quod superflu-

it, oportebit nos facere quemadmodum exequuti fuimus:
prius resoluendo, donec æqua-
litas inueniatur.

Quod dicit hic, non quiescent, donec æqualitas inueniatur, sciendum esse non posse eo modo quo ostendit. Sed si ita fiat, ut in duplici ostensum est, inueniri poterit quod dicit.

Possunt autem hæ species & aliter componi, & non secundum dispositionem duplici, sic, ij. iij. quæ est linea numerorum qui addunt partem. Et deinde adiungimus ei quartam lineam secundum proportionem augmenti addentis partes, ut eam in qua sunt, iij. v. vij. Et post addimus ei lineam quintam continentem proportionem duplici, quod addit partem: ut illam in qua sunt, ij. v. xi. Et deinde adnectemus ei sextam lineam, continentem proportionem duplici, quod addit partes, ut illam, in qua sunt, iij. viij. xvij. Quemadmodum subiecta docet figura.

Æqualitas.	1.	1.	1.			
Multiplex.	1.	ij.	iiij.			
Superparticularis.	iiij.	vi.	ix.	ij.	iiij.	viij.
Superpartiens.	ix.	xv.	xxv.	ij.	v.	vij.
Multiplex superparticularis.	iiij.	x.	xxv.	ij.	v.	xi.
Multiplex superpartiens.	ix.	xxiiij.	lxiiij.	ij.	viiij.	xviiij.

Quod hic dicit, æqualitatem non posse reperiri, nisi in duplici proportione, propter gradus, de quibus intendit dicit: aliter enim nunquam posset ostendere, quod intendit.

Cum ergo uouerimus has quatuor species resoluendo ad æqualitatem reducere, minuemus in unaquaque linea, cuiusque speciei numerum minorem ex medio: deinde medium, & minorem ex maiore: quod postquam fecerimus, remanebunt numeri non tenentes æqualitatem, uel in parte, uel in toto: nec unquam reperies, quod omnes numeri qui residui sunt, æquales inueniantur. Iam ergo ex hoc manifestum est, æqualitatem minime reperiri posse, nisi in proportione duplici, quæ est prima: et est etiam ostensum, quod proportio dupla proportionalis est, et quod augmenta quæ resoluendo ad æqualitatem reducuntur, sunt proportionalia. Si ergo quamlibet quatuor specierum conuertendo ad duplici proportionem, quæ est prima, reduxerimus, inueniemus æqualitatem in eis, & quod proportionales fuerint. Ideoque dictum est, quod æqualitas non inuenitur, nisi in proportione duplici. Postquam ergo iam ostensum est, primum ex augmentis naturalibus, augmentum duplici esse, & quod æqualitas in ea reperitur, cum alia in ipsam resoluuntur, demonstrabo æqualitatem quæ est in qualitate. Deinde ostendam illud, quod ab æqualitate egressum est: & post hoc in ipsam resoluam, donec augmentorum mensuræ supra æqualitatem manifestæ sint,

si d e v s uoluerit.

Æqualitas absoluta in qualitate.

Dico ergo, quod æqualitas in qualitate, est contrariorum adinuicem temperantia in re æquali, & eorum effectus æquales, scilicet ut eius sit caliditas quanta infrigidatio. Oportet igitur, ut egressus ab æqualitate, sit augmentum unius qualitatis supra sibi contrariam. Quod sic colligitur. Caliditas & frigiditas contrariæ sunt, quarum unaquaque eam quæ

sibi affertur fugat. Sic igitur in æqualitate sunt æquales, quarum neu-
tra aliquid super aliam addit, nec intenditur. Conueniens tamen est, ut
cum una ex qualitatibus aliquid supra sibi contrariam augmentauerit,
secundum suam speciem addat. Iam igitur manifestum est, quod disces-
sus ab æqualitate in qualitate, est augmentum unius duarum qualita-
tum supra sibi contrariam. Apud nos enim nihil interest, siue æquali-
tates dicantur temperantes, siue æquantes, seu alternantes, siue rectifi-
cantes. Quod autem unius qualitatis augmentum dicimus, nihil aliud
intelligi uolumus nisi ipsius intensiorem. Augmentum enim in quali-
tatibus non proprie dicere possumus. Ipsum enim ex proprietatibus
quantitatis una proprietas existit: & quia unaquæque duarum qualita-
tum contrariarum locum occupauit, in quo ipsi consistit eleuatio. Fu-
itque locus quem calor occupat, ab eo quem tenet frigiditas, alius. V-
nus enim locus duobus non supponitur contrarijs. Indigemus igitur, ut
dicamus in æqualitate tot partes contineri calidas, quot frigiditas, cum
ipsa in minimas diuiserimus partes.

Si autem nobis aliquis obijciat, dicens caliditatem causa suæ rari-
tis & dilatationis maiorem occupare locum debere, quam sit locus quem
tenet frigiditas, & hoc causa suæ constrictionis. Dicemus caliditatem
non dilatari, cum eius contraria coniungatur ei & æquetur: quia con-
trarietas est inter eas, & infecutio: nec etiam æquius est, caliditatem re-
mouere frigiditatem a loco suo, quã ut caliditatem frigiditas. Postquam
ergo caliditati nunc adest, quod diximus contra frigiditatem, non dila-
tatur in loco suo caliditas magis,
quam frigiditas in suo.

Quod si uolueris minimam ex partibus rei in complexione æqua-
li, intellectualiter considera, quæ est pars indiuisibilis causa suæ parui-
tatis: & inuenies conueniens esse, ut sit in ea tantum caliditatis, quan-
tum frigiditatis: cum rei æqualis compositio facta sit ex partibus istis.
Iam ergo ex hoc uerificatum est, in re æquali tot partes calidas conti-
neri quot frigiditas: & manifestum est, quod discessus ab æqualitate se-
cundum qualitatem, est augmentum unius qualitatis supra sibi con-
trariam: quod etiam indagando secundum quantitatis directionem ex-
posuimus. Iam igitur ostensum est, quantitatem eorum, quæ ab æ-
qualitate discesserunt, secundum quantitatem in qualitate ex hoc quod
in eis est de æqualitatis manifestatione, metiri. Deinceps uero explica-
bo eorum resolutionem in æqualitatem, præcipue cum æqualitas non re-
periatur, nisi in eo quod in ipsum resoluitur. Dicam ergo, quod licet
augmenta, quia supra æqualitatem fuerunt, in æqualitatem resoluantur,
præter augmentum dupli, consequens est tamen secundum hunc

ordinem, ut non omne quod ab æqualitate discesserit, in ipsam proprie resoluator: & quia iam manifestum fuit, quod in re æquali tantum est caliditatis quantum frigiditatis. Ponamus rem æqualem, unam partem, cuius una medietas calida, & altera ipsius frigida sit: & ponamus etiam unamquamque contrariarum quæ æquantur, medium. Erit ergo calidum medium, & frigidum medium.

Dico ergo, quod oportet ut sit quantitas augmenti primi, quod discessit ab æqualitate, cuius calor non uehementer sensui manifestus apparuit, dupla caliditatis quæ in re æquali existit. Ex eo itaq; patet, quod de augmento dupli exposuimus, & est in dupla frigiditatis quæ est in re æquali, postquam rei æqualis caliditas tanta est quanta frigiditas ipsius, & est pars media ex unaquaque earum, sicut diximus. Est ergo in augmento primo quantitas caloris, pars prima integra. Frigiditas uero quantitas mediocritatis caloris qui est in ipso. Cum ergo resolverimus hoc primum augmentum in æqualitatem, & remouerimus unum duplum caliditatis, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsæ sunt duo media, quæ se uicissim contemperant, ex quibus processit æqualitas. Ex hoc quoque manifestum est, quod æqualitas in unoquoque augmentorum reperietur cum remouerimus prima augmenta. Inueniemus ergo partes contrarias, quæ sese,

ut dictum, temperant.

Dico præterea, quod oportet ut sit mensura augmenti secundi, cuius calor excesserit augmentum primum, manifeste dupla caloris primi, augmenti primi, quemadmodum de augmento dupli docuimus: & quia mensura primi augmenti iam fuit pars una integra, & dupla caloris qui est in re æquali, & dupla etiam frigiditas ipsius, oportet ut sit calor secundi augmenti duæ partes, & sit duplex caloris primi augmenti, & quadruplus caloris qui est in æqualitate, & quadruplus etiam frigiditatis quæ in ipsa continetur. Ipsi enim calor, ut dictum est, eius frigiditati æqualis est. Quod ergo in augmento secundo frigiditatis inuenitur, tantum est, quantum quarta pars caliditatis in eodem inuentæ. Cum ergo hoc secundum augmentum abstulerimus, remanebit primum: primum quoque cum remouerimus augmentum, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsum, ut dictum est, sunt duo media, quæ ad inuicem temperant se, a qui

bus æqualitas processit.

Et dico itidem, quod oportet, ut sit mensura tertij augmenti, cuius calor & effectus secundum augmentum excesserunt uehementer, non tamen multitudine dupla caliditatis augmenti secundi. Quod ex hoc manifestum est, quod de augmento dupli exposuimus. Sed quia men

fura augmenti eius secundi, dupla fuit caloris augmenti primi, & quadrupla caloris qui est in æqualitate, exigit ut sit calor augmenti tertij, quadruplus caloris augmenti primi: & quia calor augmenti primi duplus fuit caloris qui est in re æquali, & duplus frigiditatis eiusdem, oportet ut sit calor augmenti tertij octuplus caloris, qui est in æqualitate, & octuplus etiam frigiditatis, quæ in ipsa existit, postquam calor æqualitatis frigiditati ipsius æquatur. Ex hoc quoque patet, quod illud, quod in augmento tertio frigiditatis existit, tantum est quantum octava pars caloris eiusdem. Cum ergo abstulerimus hoc augmentum tertium, remanebit secundum augmentum: quod inde cum sublatum fuerit, remanebit augmentum primum: hoc quoque primum cum remotum fuerit, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsa, ut dictum est, sunt duo media, quæ sese uicissim temperant, a quibus processit æqualitas.

Itidem dico, quod oportet ut sit mensura augmenti quarti, cuius calor & effectus tertium augmentum uehementer supergressi sunt, dupla caloris augmenti tertij. Quod ex eo patet: quod de augmento dupli docuimus. Sed quia calor augmenti tertij, quadruplus fuit caloris augmenti primi, & caloris qui est in æqualitate octuplus, oportet ut sit mensura caloris augmenti quarti octuplus caloris primi augmenti, & sexdecuplus caloris qui est in æqualitate: qui etiam frigiditatis in ipsa, quæ in ipsa reperitur sexdecuplus existit: quemadmodum ostendimus, quod calor æqualitatis est sicut eius frigiditas. Est ergo illud frigiditatis, quod in quarto existit augmento, tantum, quantum est medietas octauæ partis caloris in ipso existentis. Cum ergo remouerimus hoc quartum augmentum, remanebit tertium: tertium quoque cum abstulerimus, remanebit secundum: cumque secundum remouerimus, remanebit primum: primum quoque cum sublatum fuerit, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsa, ut sepe dictum est, sunt duo media, quæ se ad inuicem temperant, ex quibus æqualitas constituta est. Non dissimiliter quoque erit mensura augmenti primi, & secundi, & tertij, & quarti, cuius æqualitatem frigiditas supergressa est: quemadmodum fuit mensura caloris, qui æqualitatem excessit, cuius supergressionem explanauimus. Caliditas quoque, quæ est in augmento cum frigiditas intenditur, ita erit, ut fuit frigiditas augmenti in quo fit caloris intensio.

Postquam ergo iam exposuimus manifeste hoc quod proposueramus in æqualitate absoluta, reuertamur ad ostendendum hoc in æqualitate, quæ secundum relationem attenditur. Dico ergo æquale in medicinis, quod secundum comparisonem quam habet ad humanam speciem, æquale uocatur: & est quod neque calefacit, neque infrigidat,

Æquale in medicinis secundum comparisonem.

neque humectat, neque desiccet. Cum igitur aliquid sic fuerit, consequens est, ut quod ex caliditate in eo continetur, sit, quemadmodum continetur illud, quod ex frigiditate, & calidarum partium quantitas in eo sit tanta, quanta frigidarum, cum scilicet ad humanam speciem æqualem comparatur: hoc est, quod si huius calefactio respectu illius speciei, non est maior ipsius in frigiditate, uel humectatio desiccatione, ipsum est æquale, quod secundum comparisonem dicitur. Oportet etiam, ut hoc æquale sit principium, & eius elementum ad quod dicitur æquale: quia in ipsum resoluitur illud quod supra ipsum augmentum fuit, & quod ab eo egressum fuit. Oportet etiam, ut mensuræ augmentorum supra hoc æquale sint, quemadmodum augmentorum mensuræ supra æquale absolutum fuerunt. Conueniunt igitur huic æquali, quod secundum comparisonem dicitur, ea quæ æquali, quod absolute dicitur, conuenire monstrata sunt: hoc est, quod ut diximus, hoc æquale est principium, & elementum eorum respectu quorum dicitur, & in ipsum resoluntur augmenta, postquam ab illo orta fuerint.

Huius autem, quod dicimus medicinam hanc calidam, uel frigidam, uel siccam, uel humidam in primo gradu existere, expositio est, quod eius caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas, aliquid supra æquale auxit, quod est primum augmentorum, sensui non ex toto manifeste occurrens. Et iam ostensum est, primum augmentum naturale est augmentum dupli, & quod in ipsum in æquale resoluitur. Oportet ergo, quod partes qualitatum, quæ sensui occurrunt, & in gradu primo existunt, duplum sint huius, quod est in æquali secundum suam speciem, & duplum etiam eius, quod in eo est ex sibi contraria, secundum quod iam declarauimus. Sed cum remouerimus, quod est in primo gradu, quod scilicet est primum augmentum ex partibus qualitatum supra æquale additum, remanebit æquale, in quo qualitates secundum æqualitatem connectuntur: sicut ostendimus in conuersione, quæ fit secundum resolutionem, cum aliquid ad originem reducitur, a qua ipsi fuit principium. Gradus enim primus non ab alio constituitur, nisi ex duplo, quod est in æquali ex sua specie, uel si uis ex sibi contraria, quemadmodum declarauimus. Similiter cum dicimus hanc medicinam calidam, frigidam, siccam, uel humidam in gradu secundo, eius intentio est, quod eius caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas iam aliquid supra primum gradum auxerit, quod est primum augmentum supergrediens primum gradum manifeste. Et oportet ut sit huius augmenti mensura dupla eius, quod est ante ipsum in primo gradu: quemadmodum ostendimus, quod resolutio, quæ fit, cum aliquid ad suum reducitur principium, quod est æquale, non inuenitur, nisi in augmento

dupli. Erit ergo uirtus qualitatis in secundo gradu dominantis, dupla uirtutis dñantis in primo: sed uirtutis dominantis in primo gradu mensura, ut ostensum est, dupla fuit mensurę uirtutis, quę est in æquali, secundū suam speciem, aut si uolueris, secundū sibi contrariam. Erit ergo uirtus in secūdo gradu dominās quadrupla eius, quod est in æquali secundū suam speciem, aut si uolueris secundū sibi contrariam. Cum ergo illud quod in gradu secundo superat, remouerimus, remanebit gradus primus, in quo primū augmentum attenditur: & cum primū sustulerimus gradū, remanebit æquale, in quo qualitates secundū æqualitatem coniunguntur: sicut demonstraui in cōuersione quę fit dum reditur ad æquale. Non dissimiliter etiā cum dicimus medicinā hanc calidam, uel frī. uel sicc. uel hu. in gradu tertio existere, intenditur, quod eius cali. uel frī. uel sicc. uel hu. iam addit supra gradum secundū, quod est primū augmentorū, quę gradum secundum supergressa sunt, non tamen in ultimo. Vnde oportet, ut huius tertij augmenti mensura dupla sit eius quod ante ipsam existit, in secundo gradu: sicut ostendimus in augmento dupli. Mensura uero augmenti secundi, iam dupla fuit mensurę augmenti primi, & quadrupla suę simili, ut sibi contrarię, quę est in æquali. Erit igitur mensura dominij tertij gradus quadrupla augmenti primi, & octupla eius quod in æquali inuenitur, ex sua simili, uel ex sibi contraria. Cum ergo tertij gradus dominij sustulerimus, residuū erit gradus secundus: secundum quoque cum remouerimus, remanebit primus: hunc quoque cum abstulerimus, remanebit æquale, in quo qualitates, secundum æqualitatem cōmifcentur. Similiter cum dicimus hanc medicinā calidam, uel frigidam, uel siccā, uel humidā in quarto gradu, intendit, quod eius caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas, iam aliquid auxit supra gradū tertium, quod existit primū augmentum, tertium gradum excedens: cuius effectus ualidus existit, hoc est, quod ad nos ex eius caliditate peruenit, cōbustionem operatum est, & quod ex eius frigiditate, insensibilitatem, & mortificationem efficit eius cui applicatur. Oportet igitur, ut sit huius quarti augmenti, mensura dupla eius quod ante ipsum est in gradu tertio, sicut de augmento dupli patefecimus. Sed tertij augmenti mensura, iam fuit quadrupla uirtutis gradus primij, & octupla eius quod est in æquali ex sua simili, uel sibi contraria: erit igitur secundum hoc uirtus dominij quarti gradus, octupla uirtutis primij gradus, & sexdecupla illius, quę est in æquali, ex sua simili, uel sibi contraria. Cū ergo hunc quartū gradum ad æqualitatem reuertendo reduxerimus cum sublatione eius quod est in eo, relinquitur gradus tertius: tertium autem cum abstulerimus, remanebit secundus: & secundum cum remouerimus, remanebit primus: primo quoque sublato, residuum erit æquale, in quo qualitates, æqua-

litati connexæ sunt. Hoc itaque modo, qualitas resolutionis augmentorum ad æquale consistit, a quo eorum fuit principium. Ex hoc quoque manifestum est, uirtutes graduum medicinarum, quæ ab æquali principium sortiuntur, ad ipsum resolui, uel conuerti a quo processerunt. Nos autem iam ostendimus, resolutionem in æqualem inueniri non posse, nisi in proportione dupli, & proportionem dupli proportionalem existentem. Sequitur ergo ex hoc, uirtutes graduum medicinarum sensui apparentes, quæ scilicet supra æquale aliquid augent, proportionales dupli proportione existere. Ordo uero proportionum ex quo ad hanc peruenitur conclusionem, est, ut dicamus uirtutes graduum medicinarum esse, quæ in æquale cōuertuntur: sicut iam manifestum est. Omne autem quod in æquale resoluitur, in proportione dupli existit. Consequens igitur est ex hoc, ut uirtutes graduum medicinarum sensui apparentes, proportionales sint dupli proportione.

Comparatio
nes Gradnū
ad inuicem.

Cum ergo adiunxerimus huic conclusioni suam comparationē: hoc est, quod hoc est, quod proportio dupli est proportionalis: consequitur ex hoc, uirtutes graduum medicinarum dominantes, proportionales esse: scilicet ut sit proportio caliditatis, quæ in æquali consistit ad caliditatem, quæ in primo gradu attenditur, sicut proportio caliditatis gradus primi, ad caliditatem secundi gradus. Et proportio caliditatis gradus secundi ad caliditatem tertij gradus, sicut proportio caliditatis tertij gradus ad caliditatem quarti gradus. Similiter quoque erit proportio frigiditatis, quæ est in æquali ad frigiditatem gradus secundi, & proportio frigiditatis gradus secundi ad tertij gradus frigiditatem, sicut proportio tertij gradus ad frigiditatem quarti gradus. Virtutes autem contrariæ uirtutibus quæ ab æquali, secundum augmentum recesserunt, si denominauerimus secundum modum comparationis excellentium, erunt proportionales, addentes: hoc est, erit mensura augmenti frigiditatis, quæ est in æquali supra frigiditatem gradus primi, sicut mensura frigiditatis gradus primi, supra mensuram frigiditatis gradus secundi, supra mensuram frigiditatis gradus tertij: sicut mensura frigiditatis gradus tertij, supra mensuram frigiditatis gradus quarti. Si autem denominauerimus quasdam earum ex alijs, erunt æquales: quem admodum ostendimus omnes æquales existere, ex eo, quod in æquali reperitur, cum augmenta sublata fuerint: ipsæ enim partes æquales inuenientur. Huius autem declaratio est, quod æquale illud existit in quo continetur tantum caliditatis, quantum & frigiditatis, siue partes sint magnæ, siue paruæ. Ponamus igitur, quod æquale sit pars minima partium, cuius medietas sit calida: & medietas sit frigida, & quod caliditas primi gradus dupla sit eius quod est in æquali ex cali-

ditate, sicut ostendimus, primum augmentum naturale esse augmen-
 tum dupli: quia ergo quod in æquali continetur ex frigiditate, æquum
 est ei quod est in ipso ex caliditate; oportet ut sit caliditas primi gra-
 dus dupla etiam frigiditatis, quæ est in æquali; cum ipsius frigiditas
 suæ caliditati sit æqualis. Et quia caliditas primi gradus, dupla est fri-
 giditatis, quæ est in æquali, erit quod reperitur in ipso ex frigiditate
 quantum est medietas eius, quod est in ipso ex caliditate. Ergo calidi-
 tas erit pars, & frigiditas partis medietas. In gradu quoque secundo,
 quod ex caliditate reperitur, duplum est eius, quod est in ipso primo
 ex caliditate: sicut patefecimus ex augmento dupli. Sed quod est in
 gradu primo caliditatis, ut ostensum est, duplum quoque eius est quod
 est in æquali ex caliditate, & duplum etiam eius quod est in ipso ex
 frigiditate. Oportet ergo, ut sit quod in gradu secundo est, ex calidi-
 tate quadruplum eius, quod est in æquali ex caliditate, & quadru-
 plum etiam frigiditatis quæ est in ipso cum mensura, cum ad frigidi-
 tatem facta fuerit. Et cum fuerit caliditas secundi gradus quadrupla
 frigiditati quæ est in æquali, postquam, quod in ipso est frigiditatis,
 æquum est ipsius caliditati, erit caliditas duæ partes, & frigiditas par-
 tis medietas. In gradu similiter tertio, quod caliditatis continetur, du-
 plum est eius quod est in secundo ex caliditate: quemadmodum os-
 tendimus ex incremento dupli. Sed quod in gradu continetur secun-
 do ex caliditate, quadruplum existit eius, quod est in æquali ex ca-
 liditate, & quadruplum etiam eius quod in eodem continetur ex fri-
 giditate. Oportet igitur ut sit quod in gradu tertio est caliditatis, oc-
 tuplum caliditatis, quæ est in æquali, & octuplum etiam frigidita-
 tis eiusdem, cum mensura, cum ad frigiditatem facta fuerit. Et cum
 caliditas gradus tertij, octupla fuerit frigiditatis quæ est in æquali, erit
 quod est in ipso ex frigiditate octaua pars eius quod est in eo ex cali-
 ditate, ergo erit caliditas partes quatuor, & frigiditas pars media. In
 gradu quoque quarto quod est ex caliditate, duplum est eius, quod
 est intensio ex caliditate, quemadmodum ex augmento dupli patefe-
 cimus. Sed quod est intensio ex caliditate, iam fuit octuplum eius
 quod in æquali continetur ex caliditate, & etiam octuplum frigidi-
 tatis quæ est in ipso. Oportet igitur, ut sit quod est in gradu quar-
 to ex caliditate, sexdecuplum eius, quod est in æquali ex caliditate,
 & etiam sexdecuplum eius quod in ipso continetur ex frigiditate, cum
 ad frigiditatem commensuratum fuerit. quia caliditas gradus quar-
 ti caliditatis gradus tertij dupla est. Et cum caliditas gradus quar-
 ti sexdecupla fuerit frigiditati, quæ est in æquali, erit illud quod
 est in ipso ex frigiditate, quantum est medietas octa-

uæ partis eius, quod in ipso reperitur ex caliditate. Erit ergo caliditas octo partes, & frigiditas partis medietas. Non dissimiliter quoque quod ex frigiditate in primo gradu, & ij. & iij. & iiij. continebitur, cum incremento ad caliditatem se habebit, secundum proportionis modum, quem præmisimus ex frigiditate: & mensura in humiditate & siccitate, ad eundem modum obseruabitur.

Iam ergo ex hoc manifestum fuit, quod cum tu proportionaueris uirtutes contrarias, uirtutibus quæ ab æquali re procedentes peruenerunt ad augmentum, quare qualibet in quolibet gradu est medietas partis unius inter se, erunt æquales. Cum autem proportionaueris eas secundum modum relationis quem habent recedentes, erunt proportionales, dupli proportionem: hoc est, quod frigiditas caliditatis tertij gradus, addit super frigiditatem caliditatis quarti gradus, quantum est quarti gradus frigiditas. Similiter quoque gradus secundus super tertium, & primus super secundum, & æquale super primū: hoc est, quod frigiditas caliditatis quarti gradus, tanta est quanta medietas octauæ, caloris eiusdem, & in tertio gradu octaua, & secundo quarta, & in primo media, & in æquali similiter. Calor quoque qui attenditur secundum dominium frigiditatis in tertio gradu, eodem modo calorem frigiditatis quarti gradus superat cum quantitate caloris quarti gradus. Gradus quoque residui similiter se habent: in siccitate quoque & humiditate idem inuenitur. Iam ergo ex hoc quod præmisimus, manifestum est, omnibus proportionibus, quæ in proportionem augmenti attenduntur, proportionem dupli meliorem existere, in qua æquale reperitur: hoc est, quod ipsa in æquale resoluitur, sicut demonstrauius. Musica quoque tractator docuit hanc proportionem omnibus alijs proportionibus meliorem esse, & * in medicina conuenientiore, scilicet dupli proportionem.

Alias, in naturis.

Ex hoc quoque declaratum est, quosdam non nominasse gradum primum, ij. iij. iiij. nisi solummodo secundum modum quo numeri ordinatio uocatur, & non aliter: hoc est, quod etiã eorum sermo in nominando gradum primum, ij. iij. iiij. intelligitur absque qualibet duarum intentionum. Quarum una est eorum, qui eos secundum ordinem numeri, & eorum computationem nominauerunt, quæ est huiusmodi, primo, secundo, tertio, quarto. Alia autem eorum qui hoc secundum uirtutum modum dixerunt: scilicet qui quartum gradum nominauerunt, eo quod eius uirtus quadrupla sit primi: & tertium, quod eius uirtus tripla sit primi: & secundum, quod eius uirtus dupla primi existat. Si qui igitur hos gradus, primum, secundum, tertium, quartum, sic nominari dixerint secundum ordinem numeri, & non secundum uirtutum ordinationem, non erit eorum dictio conueniens, secundum prædictum modum no-

minationis : cum ipsi in gradibus uirtutes quærant. Quod si fuerint etiam aliqui, qui dicant in gradibus quartum dici, quod eius uirtus sit quadrupla primi, & tertium causa suæ uirtutis, quæ est tripla primi, erit iste ordo graduum absque proportione. Nos uero iam ostendimus in præcedentibus, ipsos proportionales existere.

Galenus quoque in libro x. tractatum, quem de componendis medicinis edidit, in parte uidelicet octaua, cum de quinta confectioe medicinarum Andromachi tractaret, ad curandum stomachū, eorum destruxit sententiā, qui quarti gradus uirtutem primi quadruplam, & tertij primi triplam asserbant. Confectio autem illa satis aperte potest in illo libro intelligi, si quis intente considerare uoluerit : & si fuerit boni intellectus, & in proportione instructus, intelliget sententiam illorum qui dicunt, quartum gradum quadrupli primi, & tertium triplum primi, annullatam esse.

Alij præterea fuerunt, qui Graduū uirtutes secundum hunc ordinem se habere dixerunt : affirmantes, uirtutem caloris primi gradus habere se in quinque octauas uirtutis caloris quarti gradus, ideoque tres eius octauæ remanent frigida. Dixerunt etiam, quod uirtus caliditatis secundi gradus, habet in se tres quartas uirtutis caliditatis quarti gradus, & remanebit eius quarta frigida : & quod uirtus caliditatis tertij gradus contineat septē octauas uirtutis caliditatis quarti gradus, et remanebit eius octaua frigida. Qui autem eos in hanc induxit sententiam, fuit quidam qui dixit : quod si nos misceremus medicinam in quarto gradu calidam, cum medicina frigida in eodem gradu, æquaretur medicina, & essent in ea quatuor partes calidæ, & quatuor frigida. Et si adderemus quintam partem calidam, esset calida in primo gradu, essentque eius quinque partes calidæ, & tres frigida. Similiter si adderemus sextam partem calidam, in secundo gradu esset calida, & essent eius tres quartæ calidæ, & alia quarta frigida. Septimam quoque partem calidam si adderemus, esset medicina calida in tertio gradu, essentque ipsius septem octauæ calidæ, & reliqua octaua frigida. Quod si octauam partem calidam adderemus, esset medicina calida in quarto gradu, & esset tota calida, nihil in se habens frigiditatis. Huius autē intentio falsa existit, & secundū modum experimenti, & secundū eum qui argumentatur contra eū, ponens principium suū secundum dicta illius : hoc est, quod si prædictus misceret medicinā calidam in tertio gradu, cū medicina frigida in eodem gradu, æquaretur medicina, essentque in ea tres partes calidæ, & tres frigida : quod si pars una caliditatis adderetur, esset calida in primo gradu, & essent eius quatuor partes calidæ, & duæ frigida : essent ergo secundum hoc, primi gradus duæ tertie calidæ, & una frigida : ex præmis-

Opinio quorundam circa Graduū uirtutes.

Dilutio opinionis præcedentis.

sis uero quinque eius octauæ fierent calidæ, & tres frigidæ: hoc autem est impossibile. Similiter quoque, si pars secunda cum prima fieret calida, esset medicina calida in secundo gradu, essentque eius quinque partes calidæ, & pars reliqua frigida: ergo secundum hunc modum, quinque sextæ secundi gradus existerent calidæ, & una frigida: sed in præcedentibus eius tres quartæ fuerunt calidæ, una quoque frigida: quod omnino contrarium & impossibile est. Ita etiam, si pars tertia cum secunda, & prima calida fiat, erit medicina tota calida, nihil in se retinens frigiditatis. Sed in præcedentibus ostensum fuit, quod cum pars tertia cum partibus quæ ipsam præcedunt in quarto gradu calida sit, eius septem octauæ calidæ existunt, & reliqua octaua frigida. Ideoque hæc intentio falsa manifeste existit. Non enim oportet, ut huius intentionis inuento aliquo, in gradu quarto attendat quod non æque in gradu tertio, & secundo obseruari possit. Postquam ergo huius intentionis falsitas manifeste apparuit, & eius etiã sententia manifeste destructa est, qui uirtutem quarti gradus primi quadruplã, & tertij triplam primi aserebãt, ex eo, quod

G. in receptione medicinæ sui libri comprobauit, & ex eo quod nos declarauimus.

Et postquam ostensum est, quod gradus dupli proportionem proportionales existunt, scilicet quod proportio uirtutis gradus primi, ad secundum est in effectu, sicut proportio uirtutis gradus secundi ad tertium, & proportio uirtutis gradus tertij ad quartum: declarabo nunc, quomodo compositio componendi medicinas, secundum hanc proportionem, quæ omnibus alijs in proportionem augmentorum melior existit, comprehendiqueat.

¶ De Compositione MEDICINARVM in generali, quæ fit sex modis.

DICAM ergo, quod Compositio Medicinæ, licet infinitas recipiat sectiones, in sex tamen restringitur, quæ sub regulis rationis comprehensæ sunt. Quarum una est, Compositio medicinæ calidæ, cum alia medicina calida. Et secunda, Compositio medicinæ frigidæ, cum alia medicina frigida. Et tertia, Compositio medicinæ calidæ, cum medicina frigida. Quarta quoque medicinæ Compositio, est medicinæ temperatæ, cum alia medicina temperata. Quinta, etiã Compositio medicinæ temperatæ cum medicina calida. Sexta, Compositio medicinæ temperatæ, cum medicina frigida. Compositio quoque medicinæ calidæ, cum alia calida, tribus modis fit. Vnus est, ut ipsa medicina misceatur medicinæ æque calidæ ut ipsa est. Secundus est, ut coniungatur medicinæ maioris caliditatis. Tertius est, ut medicina minoris caliditatis, medicinæ maioris caliditatis coniungatur. Quod si Compositio medicinæ ex æque calidis fiat, non erit in ea

Compositio
Medicinæ ca-
lidæ cum cali-
da triplex.

caloris augmentum, & non minuetur ex ea aliquid. Et si compositio medicinae fiat ex medicina calida, & alia quæ sit minoris caliditatis, erit medicina composita minus calida. Sed si compositio medicinae fiat ex calida, & alia quæ sit maioris caliditatis, erit medicina composita, magis calida, neque minuetur ex ea aliquid, & erit eius caliditas inter augmentum & diminutionem. Nos itaque huius quod diximus exemplum ponamus. Cum miscuerimus duas aquas, quarum unaquæque sit bulliens in summo, neque in nostra permixtione aliqua intrauerit mora, non minuetur ex earum caliditate aliquid, sed remanebunt feruentes utraq; . Si autem unam minus feruentem cum alia miscuerimus quæ magis ferueat, augmentabitur caliditas aquæ minus feruentis, propter aquam magis feruentem: & minuetur caliditas aquæ multum feruentis, propter aquam minus feruentem. Non est tamen conueniens, ut existimemus medicinam calidam, caliditatem calidioris medicinae cui admiscetur, minuere propter modum qualitatis minoris caliditatis, sed propter proprietatem eius, quod est cum eius minore caliditate ex qualitate frigiditatis. Eodem modo, medicinae frigidioris frigiditas minuetur ex eo, quod est minus frigida ex qualitate caliditatis. Propter hoc etiam in præcedentibus declarauimus, frigiditatem, quæ est cum caliditate primi gradus, æquari medietati caliditatis ipsius: & sic in reliquis gradibus est intelligendum: ut ex hoc cognoscas illud quod nomen frigiditatis comprehendit, ex nomine caliditatis, aut ex nomine caliditatis nomen frigiditatis, aut nomen humiditatis ex nomine siccitatis, aut nomen siccitatis ex nomine humiditatis pendere: quemadmodum in sequentibus propalabo.

Exemplum.

C De Compositione MEDICINAE quæ fit ex frigida medicina cum alia frigida.
 COMPOSITIO uero Medicinae, quæ fit ex frigida medicina cum alia frigida, tribus etiam fit modis. Vno, ut medicina frigida in compositione iungatur alij medicinae eiusdem frigiditatis. Non ergo quando fit compositio, augmentabitur frigiditas, neque minuetur ex ea aliquid. Secundo, ut in compositione medicina frigida, cum alia maioris frigiditatis admisceatur. Tertio uero, ut in compositione medicina frigida cum alia minoris frigiditatis admisceatur. Diminutæ igitur frigiditas, ex augmentatæ frigiditate augebitur, & augmentatæ frigiditas ex diminutæ frigiditate minuetur: eritque medicina composita, inter frigiditatem frigidioris, & frigiditatem minus frigidæ. Hoc quoque manifestum est & apparet ei qui propositum exemplum memoriæ commendaue- rit. Rursus in compositione quæ fit ex coniunctione medicinae calidæ cum frigida, unaquæque qualitatium a sua minuitur contraria. Et rur-

Compositio medicinae frigida cum frigida triplex.

fus in compositione quæ fit ex commixtione medicinæ æqualis cum alia æquali, erit medicina ex eis composita æqualis. In Compositione quoque medicinæ, quæ fit ex coniunctione medicinæ calidæ non æquali, erit medicina ex eis composita non æqualis. quia cum æquale inæquali admixtum fuerit, non erit medicina ex eis composita æqualis. hoc enim unum est ex per se notis, quæ probatione non indigent. Et necesse est, ut caliditas medicinæ calidæ, minuatur ex eo quod declarauimus. Et hoc est, quod illud quod est in minus calido, ex qualitate frigiditatis reprimat caliditatem eius quod est magis calidum. Huius sermonis summa est, quod cum compositio fit ex commixtione æqualium cum æqualibus, & calidorum cum æque calidis, & frigidorum cum frigidis eiusdem frigiditatis, non augmentabitur eorum uirtus, neque minuetur ex eo quod est in ea aliquid: esset ergo temperata, aut calida, aut frigida. Sed si compositio fit ex commixtione diuersarum medicinarum ex augmento & diminutione, aut ex contrarietate, minus ab augmentato augetur, & maius a diminuto minuetur.

¶ **Expōitio Compositionis M E D I C I N A E, & reſ
nunciatio compositionis medicinæ calidæ,
cum alia medicina calida.**

C O N G R E G A bis itaque pondera calidarum quæ in gradibus sunt, & seruabis ea: quæ etiam in eis ex uirtutibus frigidis reperitur coniungens, & quæ sit earum denominatio, ex numero calidarum uirtutum scies. Nos autem iam sæpe in eis quæ præcesserunt diximus, quod cum uirtutes frigidæ fuerint tantum, quantum media pars calidarum uirtutum, erit medicina ex eis composita, in primo gradu calida: & cum uirtutes frigidæ fuerint quantum quarta pars calidarum uirtutum, erit medicina in secundo gradu calida: & cum fuerint uirtutes frigidæ quantum octaua uirtutum calidarum, erit medicina calida, & in tertio gradu: & cum fuerint frigidæ medicinæ uirtutes, quantum sextadecima pars uirtutum calidarum, erit medicina calida in quarto gradu. Similiter quoque inuenietur regula medicinarum frigidarum, in quibus frigiditas diminatur, & uni quatuor graduum comparabitur. Quod si uirtus medicinæ intra duos ex quatuor gradibus fuerit, proportionem eius ex differentia, quæ inter illos duos gradus inuenitur, scias. Eius itaque quod diximus exemplum ponamus. Hoc est, quod cum miscuerimus pondus 3. 1. masticis, quod in secundo gradu existit calidum, cum pondere 3. ij. cardamomi, quod est in primo gradu calidum, multiplicabimus uirtutem caliditatis gradus primi, quæ una est, in duabus 3. cardamomi, & prouenient inde duæ partes: deinde multiplicabis etiã uirtutem gradus secundi, quæ est duo, secundum primam regulam in 1. 3.

Graduum in
Compositis
discretio.

masticeis, & prouenient inde partes duæ. Adiunges itaque duas partes
 caliditatis cardamomi, duabus partibus caliditatis masticeis, & fiunt qua-
 tuor partes calidæ: quas conseruabis, quemadmodum indicaui tibi. Tu
 autem iam sciuisti ex præmissis, quod partes frigidæ, quæ cum calidi-
 tate primi gradus existunt, sicut quantum caliditas, medietas calidarum
 partium: est ergo in illa ex frigiditate, pars media, cum ad partes cali-
 das comparata fuerit. Multiplicabis igitur hanc mediam in pondus 3.
 ii, cardamomi, & erit pars integra frigida. Similiter quoque tu iam sci-
 uisti, quod partes calidæ caliditate secundi gradus, duplum sunt primi,
 & quod earum quarta est frigida, & quod quarta duorum est medie-
 tas. Multiplicabis itaque medietatem in pondus unius 3. masticeis, &
 erit medietas frigida. Eam igitur adiunges parti frigidæ, & perueniet
 ex eis pars, & medietas partis frigiditatis. Scies itaque quæ sit denomi-
 natio partis, & mediæ partis frigidæ, & ex quatuor partibus calidis
 quas seruaſti: ipsæ autem erunt tres octauæ. Ostensum est igitur, quod
 huiusmodi medicinæ compositæ tres octauæ, quæ sunt cum eius par-
 tibus calidis, frigidæ sunt. Iam autem sciuiſti, quod frigiditas quæ est
 cum caliditate primi gradus, est quantum medietas eius quod est in illo
 ex caliditate: & quod frigiditas quæ attenditur respectu caliditatis gra-
 dus secundi, est quantum pars quarta caliditatis ipsius. Sciuiſti etiam,
 quod tres octauæ minus sunt medietate, quæ est frigiditas quæ in cali-
 ditate primi gradus reperitur, & plus quam quarta, quæ est frigiditas,
 quæ secundum caliditatem secundi gradus attenditur. Oportet igitur,
 ut medicina hæc, cuius tres octauæ, quæ cum partibus calidis inueni-
 untur, frigidæ sunt, intra gradum primum & gra-
 dum secundum existat.

Cum ergo uoluerimus scire, in quoto gradu sit medicina calida: su-
 perfluitatem, qua frigiditas, quæ secundum gradum attenditur primum,
 frigiditatem quæ cum gradu secundo reperitur, superat, scias: quæ est
 quartæ partis frigidæ. Minues itaque hanc ex octauis tribus, quæ sunt
 frigiditas compositæ medicinæ, & remanebit octaua. Deinde scies quæ
 sit denominatio eius, ex quatuor, quæ est superfluitas, quæ inter duos
 gradus inuenitur: inueniesque ipsam esse medietatem. Ex hac ergo me-
 dietate caliditas secundi gradus reprimetur. Minues itaque hanc deno-
 minationem a gradu secundo, & erit medicina composita in
 medio secundi gradus calida. Et hoc est quod demon-
 strare uoluimus. Regula quoque quæ in
 compositione medicinæ frigi-
 dæ cum medicina
 frigida attenditur, erit similiter.

V **¶** Dominatio Compositionis Medicinæ.
V I R T V T E S ponderum Medicinarum calidarum, quæ in gradibus attenduntur, aggregabis : & ex eis etiam ex uirtutibus frigidis adunabis : & unumquodque eorum separatim per se seruabis : uirtutes quoque ponderum frigidarum medicinarum, quæ in gradibus attenduntur : & quod cum eis est ex uirtutibus calidis, adiunges, & uirtutes frigidas, uirtutibus frigidis. Si ergo uirtutes calidæ cum frigidis alternentur, medicina composita in caliditate & frigiditate erit æqualis. Quod si uirtutes calidæ frigidis plures fuerint, scies denominationem uirtutum frigidarum ex eis : & facies sicut præmisimus. Frigidæ quoque uirtutes, si calidis plures extiterint, quæ sit uirtutum calidarum denominatio ex eis, notabis : & facies sicut præmissum est. Compositio autem medicinæ æqualis cum æquali, est sicut diximus : uidelicet quod medicina ex eis composita erit æqualis.

V **¶** Narratio Compositionis M E D I C I N A E æqualis, cum medicina calida.
V I R T V T E S ponderum Medicinarum æqualium frigidas, & calidas, uniuscuiusque uidelicet gradus per se aggregabis : uirtutes quoque calidarum medicinarum, & quod cum eis est ex uirtutibus frigidis, similiter congregabis : deinde uirtutes calidas calidis, & frigidas frigidis adiunges : & uirtutes frigidas ex calidis denominabis, & facies ut præmissum est. Cuius exemplum est : ut misceamus mannæ 3. i. cum cardamomi. 3. i. Et ea iam sciisti, quod illud quod ex caliditate in medicina æquali continetur, est quantum etiam in ipsa ex frigiditate. Et quia hoc ita est, medietas eius calida, & alia frigida est. quod enim & secundum hoc in ipsa est ex caliditate, est pars mediæ : & quod ex frigiditate, pars mediæ. Quod si poneremus quod in ea continetur ex caliditate partem, & quod ex frigiditate partem, & gradus alios secundum hunc ordinem statueremus, scilicet proportionem dupli proportionales erunt. Sed quia, caliditas primi gradus, & ipsius frigiditas, in ipsis partibus continentur, quæ sensui manifeste occurrunt, melius est, ut quod in æquali continetur ex caliditate, & frigiditate, ponatur pars mediæ calida, & mediæ frigida. Accipies itaque pro. 3. cardamomi, partem unam calidam, & mediæ frigidam : propter hoc quod demonstraui : pro 3. quoque mannæ sumes mediæ partem calidam, & mediæ frigidam : deinde coniunges partes calidas duarum medicinarum, & prouenit ex eis pars, & partis mediæ calidæ : partes quoque frigidarum duarum medicinarum aggregabis, & prouenit ex eis pars una frigida. Scies itaque, quæ sit denominatio partis ex parte, & mediæ, & erunt duæ tertiæ. Scies ergo, quod huiusmodi expositæ medicinæ calidæ duæ ter-

tiæ, frigidæ sunt. Oportet ergo, ut hæc medicina composita æqualis sit calidior: eo quod calor qui est in æquali, est quantum ipsa frigiditas. Scias ergo differentiam quæ est inter æqualem, & gradum primum secundum frigiditatem: & hoc est medietas. Minues igitur eam ex duabus tertijs, & remanebit sexta: deinde scies quæ sit eius denominatio, ex differentia quæ est inter æquale, & primum gradum: & inuenies tertiam. Ex hac ergo denominatione, caliditas primi gradus fuit repressa. Ideo medicinæ caliditas erit in duabus tertijs gradus primi. Et hæc est regula quæ obseruanda est in compositione medicinæ æqualis, cum frigida. Illud præterea quod tibi patefeci in uirtutibus calidis & frigidis, ex me intellige, quia in humidis & siccis idem obseruatur: & similiter in residuo eius totius quod in hoc libro continetur, ex intentione caliditatis & frigiditatis.

Exemplum componendi Medicinam.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humidit.
Cardāomi	3 1.	pars una.	pars media.	pars una.	ps media.
Zuccari	3 ij.	partes duæ.	pars una.	ptes duæ.	ps prima.
Indi	3 1.	pars media.	pars una.	pars una.	ps media.
Emblici	3 ij.	pars una.	partes duæ.	ptes duæ.	pars una.

Congregabis itaque partes calidas, & erunt quatuor, & media: partes quoque frigidæ colliges, & erunt quatuor, & dimidia: & siccæ erunt sex, & humidæ tres. Postea scies quæ sit frigidarum partium denominatio ex calidis. Ipsæ uero fiunt totidem, quot & illæ. Cum igitur æquales fiunt illis, medicina composita in caliditate & frigiditate erit temperata. Deinde scies etiam denominationem partium humidarum ex siccis, quæ est earum medietas: & quia sic etiam medicina est sicca in primo gradu, & in caliditate & frigiditate æqualis.

Exemplum Compositionis alterius Medicinæ.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humidit.
Masticis	3 1.	partes duæ.	pars 5.	partes ij.	ps media.
Cardāomi	3 ij.	partes duæ.	pars 1.	partes ij.	pars una.

Partes calidas adunabis, quæ erunt quatuor: frigidæ autem cum collectæ fuerint, erunt pars una & 5. siccæ erunt, iij. humidæ uero erunt pars una, & 5. Deinde scies denominationem partium frigidarum, ex qua prouenient tres octauæ: tres autem octauæ minus sunt medietate, quæ est frigiditas gradus primi, & plus quam quarta, quæ est frigiditas gradus secundi. Erit ergo caliditas huius medicinæ compositæ, addens supra caliditatem gradus primi: quia est plus duplo frigiditatis medici-

Partes 5. media, uel femis, idem.

nae compositae. Scias itaque, superfluitatem frigiditatis quae est intra gradum primum & secundum, quae est quarta (quam postquam minueris ex tribus octauis, remanebit octaua) scias ergo denominationem eius ex quarta, quae est duorum graduum differentia, & inuenies eam medietatem. Est itaque ex hoc scitum, frigiditatem huius medicinae, super frigiditatem gradus secundi per quantitatem medietatis, augmentum fore. Ex hoc igitur consequitur, caliditatem gradus secundi, minoratam esse secundum quantitatem suae medietatis. Quantitas autem augmenti frigiditatis medietatis, supra frigiditatem gradus tanta est, quanta diminutio caliditatis suae. Cuius rei probatio est, quod si frigiditas gradus secundi augmentatur secundum quantitatem frigiditatis quae est in gradu secundo, reprimetur caliditas ipsius gradus, & descendet ad gradum primum. Quod similiter erit obseruandum in reliquis gradibus. Iam igitur manifestum fuit, mensuram augmenti frigiditatis medicinae, supra frigiditatem gradus mensurae diminutionis caliditatis eiusdem gradus aequari. Vnde cum medietas caliditatis gradus secundi, in praedicta medicina sit diminuta, relinquitur ut sit eiusdem caliditas caliditatis medietas gradus secundi: aut si maior, fac secundum hoc quod praecessit in superfluitate: quae intra gradum primum & secundum inuenitur. Hoc tamen leuius est, & manifestius apparet probatio eius operationis.

Medicinae	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humidi.
Masticis	3 ij.	Partes iij.	Pars i.	Partes iij.	Pars una.
Alchon	3 i.	partes ij.	pars 5.	partes ij.	pars 5.
Balauſtia	3 i.	pars 5.	partes ij.	partes ij.	pars 5.
Harmel	3 i.	partes iij.	pars 5	partes iij.	pars 5.
Emblici	3 ij.	pars 5.	pars i.	pars i	pars 5.
Nigellae	3 ij.	partes viij.	pars i.	partes viij.	pars i.
Euforbij	3 i.	partes viij.	pars 5.	partes viij.	pars 5.
Nasturtij	3 i.	partes viij.	pars 5.	partes viij.	pars 5.

Huius itaque Medicinae partes frigidae, si ex calidis denotentur, erunt ipsarum quinta: quinta uero minor est quarta, quae est quantitas frigiditatis gradus secundi: & maior octaua, quae est frigiditas gradus tertij. Qua propter considerandum est, quod sit augmentum quintae super octauam, & inuenietur esse trium quartarum decimae: denominabis ergo eas ex octaua, & erunt tres quintae. Minuentur igitur tres quintae a gradu tertio, & remanebit medicina calida in duabus quintis gradus tertij. Quod si haec medicina ex c. 3. mellis conficiatur, erit secundum hunc numerum, & hoc pon-

us. Erit enim frigiditas ipsius minor quarta per quantitatem unius partis, & trium quartarum partis unius, quod est ualde paruum. Oportet igitur, ut huius medicinae caliditas secundi gradus, a caliditate sit maior secundum paruam quantitatem, uidelicet partis, & trium quartarum unius partis.

Medicinae	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humiditatis
Malticis	3 ij.	Partes iij.	Pars 1.	Partes. iij.	Pars 1.
Acori	3 1.	partes ij.	pars 5.	partes ij.	pars 5.
Balaustiae	3 1.	pars 5.	partes ij.	partes ij.	pars 5.
Harmel	3 1.	partes iij.	pars 5.	partes iij.	pars 5.
Emblici	3 ij.	partes viij.	pars 1.	ptes viij.	pars 1.
Nigellae	3 ij.	partes viij.	pars 1.	ptes viij.	pars 1.
Euforbij.	3 1.	partes viij.	pars 5.	ptes viij.	pars 5.
Nasturtij	3 1.	ptes viij.	pars 5.	ptes viij.	pars 5.
Mellis	3 c.	partes cc.	pars 1.	partes cc.	pars 1.

¶ Directio, siue rectificatio Graduum, unius scilicet ex contrarietate quae est in alio.

GRADVS itaq; caliditas atq; frigiditas, a suis contrarijs, quae in alijs sunt gradibus, rectificantur ab illis, scilicet quae sunt in gradu tertio, ex quantitate dupli, & septimae unius: & ab his quae sunt in gradu secundo, ex quintuplo: ab his quoq; quae sunt in gradu primo & quindcuplo. Gradus item tertij caliditas & frigiditas a suis contrarijs, quae in alijs sunt gradibus, rectificantur ab his, scilicet quae sunt in secundo ex duplo, & tertia unius: & ab his quae sunt in primo, ex septuplo. Gradus quoq; secundi caliditas & frigiditas, rectificantur a suis contrarijs quae sunt in primo ex triplo. Rectificatio uero hic, temperamentum intelligitur. Intenditur enim, ut caliditas frigiditate temperetur, aut frigiditas caliditate, & sic in alijs. Ideoq; aequale nullum temperat ex gradibus, cum ipsius caliditas sit quanta eius frigiditas. Vnde dum medicina componitur ex aequali, & non aequali, nunquam erit aequalis. Scias ergo hoc

Rectificatio Graduum quid sit.

¶ Compositio quarti Gradus cum suo contrario, quod est in primo, ut ab eo temperetur.

Medicinae	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Piperis	3 1.	Partes viij.	Pars c.
Hypoquistidos	3 ij. & vij.	Pars 1. et media vij.	Partes 8. et 2. vij.

Huius itaq; compositae medicinae partes, calidae sunt, viij. & media septima. Frigidae similiter sunt, viij. & media septima.

¶ Compositio quarti Gradus cum eo quod ex suo contrario inuenitur in secundo, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Piperis	3 1.	Partes viij.	Pars 5.
Balaustix	3 v.	Partes ij. 5.	Partes x.

Huius quoq; medicinæ calidæ partes sunt. x. & media: & frigidæ similiter decem & media.

¶ Compositio Gradus quarti cum eo quod est in primo ex suo contrario, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Piperis	3 1.	Partes viij.	Pars 5.
Violarum	3 v.	Partes vij. & 5.	Partes xv.

Huiusmodi medicinæ partes calidæ sunt quindecim, & 5. & frigidæ, quindecim & media.

¶ Compositio Gradus tertij, cum eo quod in gradu secundo inuenitur ex suo contrario, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Asari	3 1.	Partes iij.	Pars media
Arnoglossæ	3 & tertia	ps 1. & vij. unius pt. iij. et duæ tertiæ unius.	

Huius similiter medicinæ partes calidæ sunt quinque, & sexta: & frigidæ, v. & sexta.

¶ Compositio Gradus tertij, cum eo quod ex suo contrario in primo gradu existit, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Galangæ	3 1.	Partes iij.	Pars 5.
Mirobalani	3 vij.	Partes ij. et 5.	Partes vij.

Huius medicinæ compositæ partes calidæ sunt, vij. et media: frigidæ, vij. & media.

¶ Compositio gradus secundi, cum eo quod ex suo contrario in primo gradu inuenitur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Ambrae	3 1.	Partes ij.	Pars 5.
Bellirici	3 ij.	Partes 1. et 5.	Partes iij.

Huius similiter compositio medicinae calidae partes sunt, iij. & 5. & frigida, iij. & dimidia.

¶ Quia igitur in principio libri quaedam praeposita fuerunt signa, in quibus numeri proportionales quasi confuse dispositi sunt, ideo in hoc loco ad maiorem expressionem hanc subiicimus tabulam: ut quod ibi dicitur, distincte intelligatur.

C A V T E L A De partibus Graduum.

i.	i.	i.
i.	ij.	iiij.
ij.	iiij.	iiij.
iiij.	v.	viiij.
ij.	v.	xi.
iiij.	viiij.	xviiij.

De partibus Graduum sciendum est, quod si quis subtiliter uoluerit attendere remissae qualitatis augmentum, & intensae remissionem, inueniet eas certissime. Caueat tamen, ne unquam eas aequales reddat: non enim esset tunc in gradu.

¶ Medicinae Galeni compositio, quam secundum Andromachum aedidit, in octaua parte, lib. x. tractatum.

Mansiones	Medicinae	Pond.	Caliditatis	Frigid.	Humid.	Siccitatis
fr. et sic. in 2.	Arnoglos.	pt. viij.	par 1.	pt. iiij.	pars 1.	ptes iiij.
Cal. et si. in 2.	Masticis	ptes ij.	ps 1. & iiij.	iiij.	ps 1. tert. pt. 1.	ps 1. et iiij.
Ca. et sic. in 2.	Myrrhae	pars 1.	ptis 2. iiij.	pt. sexta	ptis sexta	pt. 3. ij.
Cal. et si. in 2.	Mentae	pars 1.	ptis 2. iiij.	pt. sexta	ptis sexta	part. 3. ij.

Receptio huius medicinae, quae in libro 10. tractatum continetur, in quo secundum auctoritatem Andromachi scripsit, in tractatu scilicet octauo, cuius etiam Alkindus auctoritatem induxit, si secundum dupli compositionem accepta fuerint uerba Galeni, uera inueniuntur. Calidis enim stomachi passionibus confert, propter multitudinem frigidarum partium. Quod si secundum uerba eius accipiatur, qui dixit quartum gradum

esse primi quadruplum, & tertium primi triplum, Galeni uerba erunt erronea, & erit medicina stomacho nocua: propter multitudinem calidarum partium. Scias ergo hoc.

F I N I S.

P 2